

Musul-Kerkük açılımı karşısında Kürt hareketi ve Türkiye solu

Onur Koyunlu

Kürt sorunu, Filistin sorunu ile birlikte, dünyada 21. yüzyıla taşınan en önemli ulusal sorunlardan birisi olma özelliğini taşıyor. Yalnızca Kürdistan'ı aralarında paylaşmış olan dört devlet -Türkiye, İran, Irak ve Suriye- için iç politikada şu ya da bu şiddette, ama devamlı kanayan bir yara olmakla kalmıyor. Aynı zamanda emperyalizmin, özellikle de ABD emperyalizminin bu dört devletin her biriyle ilişkileri farklı ve birbirleriyle çatışan özlere sahip olduğu için, kilit öneme sahip bir uluslararası sorun özelliğini taşıyor. Sorunun çözülememesinde, Kürdistan'ı esaret altında tutan bu devletlerin bu durumu sona erdirmekteki isteksizlikleri kadar, ABD emperyalizminin Ortadoğu politikasının çıkmazları da rol oynuyor. Dolayısıyla, Kürt sorunu ile ilgili gelişmelerin tahlilinde emperyalizm boyutunu işin içinde katmadan veya emperyalizmin rolünü doğru bir biçimde tespit etmeden, makul sonuçlara ulaşmak olanaklı değil.

AKP hükümeti 2009'un yaz aylarında Kürt sorunu ile ilgili olarak, en çok benimsenen adıyla "demokratik açılım" politikasını ortaya attığında, Türkiye solunun önemli bir bölümü ve Kürt hareketinin kendisi, bu boyutu ihmal ettikleri, görmezden gelmeyi tercih ettikleri veya yanlış bir biçimde değerlendirdikleri, ama aynı zamanda AKP'nin demokratik bazı eğilimler

taşıyor olabileceği yönünde yayılan yanılsamanın etkisinde kaldıkları için, bugün söyledikleriyle taban tabana zıt politik tutumlar açıkladılar. Yaygın eğilim, bugün referandum tartışmaları dolayısıyla kullanılan bir sloganla ifade edecek olursak, “yetmez ama evet” şeklinde özetlenebilecek, boş bir beklenti içine girmek ve dolayısıyla bu beklentiyi solun ve Kürt hareketinin hitap ettiği kitlelere yaymak yönünde oldu. Bu durum, bu hataya düşen sol grupları bir kez daha politik olarak etkisiz ve önemsiz bir konuma sürükledi. Öte yandan Kürt hareketi, “açılım” politikası özünde doğrudan kendi varlığını hedef aldığı için bir aşamada tutumunu revize etmek zorunda kaldı.

Savaşın bugünkü gidişatını anlamak ve nereye evrilebileceğini kestirmek için, önce bu duruma nasıl gelindi sorusunu sormak, dolayısıyla da AKP'nin ya da aşağıda açıklayacağımız nedenler dolayısıyla daha doğru bir ifadeyle Türkiye devletinin “demokratik açılım” girişimini arı bir biçimde tahlil etmek gerekiyor. Bu yazıda, ana hatlarıyla bunu gerçekleştirmeye çalışacağız.

AKP hükümetinin Kürt politikası

Türkiye solunun daha doğumundan itibaren başına bela olan en büyük rahatsızlığı, Türkiye burjuvazisi içerisinde görece daha ilerici, demokrat vs. odaklar arama alışkanlığı oldu. Burjuvazinin son döneme damgasını vuran ve bu sayıda iki ayrı yazıda derinlemesine incelenen iç savaşı söz konusu olduğunda bu alışkanlığın bir dışavurumu, Batıcı-laik kanadın sivri ucu TSK ile olan çelişkisi dolayısıyla AKP hükümetinin demokratlık rolü oynamasına kanmak, bu konuda kafa karışıklığı yaşamak oluyor. Hükümetin Kürt politikasını anlamak için evvela bu yanılsamadan tamamen kurtulmak gerekiyor.

AKP Türkiye burjuvazisinin İslamcı kanadının baş politik temsilcisidir. Dolayısıyla burjuvazinin bir temsilcisidir. Türkiye burjuvazisinin Kürt sorunu karşısındaki tarihsel politikası ise hiçbir zaman asimilasyon ve imhadan daha ileri bir hal almadı. Çeşitli hükümetler, çeşitli konjonktürlerde bu politikayı farklı taktikler izleyerek hayata geçirmeye çalıştılar. Özellikle Kürt emekçilerinin ve yoksullarının ulusal mücadelenin başlıca öznesi konumuna yükseldiği son 30 yıllık savaş döneminde istisnasız bütün hükümetler son taktik olarak Kürt hareketi karşısında şiddetin dozunu daha da artırma yoluna başvurdular ve buna rağmen sorunu çözememeleri,

bazılarının iktidara veda etmesinde doğrudan rol oynadı.

AKP'nin de izlediği yol temelde bir farklılık taşımıyor. 2002'de iktidara geldikten sonra burjuvazinin tamamının güvenini kazanmak zorunda olduğu ilk aşamada AKP Kürt sorunu karşısında tipik inkâr politikasını sürdürdü. Recep Tayyip Erdoğan Kürt sorunu diye bir sorun olmadığını ilan etti. 2005 yılından itibaren Kürt halkı serhildan eğilimi içine girerek özgüvenini tekrar kazanmaya başladığında, AKP de iktidardaki konumunu sağlamlaştırarak özgüven kazanmaya başlıyordu. Bu dönemde muhafazakâr ve yoksul Kürt kitlelerini İslamcılık kozunu oynayarak ve sadaka dağıtarak kendi yanına çekebileceğini düşündü ve Kürt illerinde DTP ile oy yarışına girdi. 2007 genel seçimlerinde Kürt hareketi, Bin Umut kampanyası adı altında liberallerle ittifak yaptığı ve ekonomik sorunları önemsemediği için, Kürt yoksullarından yeterince rağbet görmeyerek oy kaybı yaşadı. Fakat buna rağmen tarihinde ilk defa grup kurmaya yetecek sayıda temsilcisini Meclis'e sokmayı başararak AKP karşısında seçimden zaferle çıktı. Kürt halkının mücadelesi de yükselme eğilimini sürdürüyordu.

Irak savaşı bağlamında 2003'teki 1 Mart tezkeresinden beri ABD ile soğuk giden ilişkileri 2007'de düzeltmeyi başaran AKP, 2007 5 Kasım'ındaki Erdoğan-Bush görüşmesi ile PKK'yi Kandil'de ezme konusunda ABD'nin onayını alıyordu. PKK'ye karşı Türkiye-ABD-Kuzey Irak Bölgesel Kürt Yönetimi arasındaki üçlü işbirliği bu görüşmeden doğdu. "Demokratik açılım" politikasının temel dayanağının da bu üçlü işbirliği olduğu bugün artık çok daha net bir biçimde görülebilir durumda. Dolayısıyla "demokratik açılım" önce "imha açılımı" olarak başlamıştı. Ne var ki evdeki hesap çarşıya uymadı. Kuzey Irak'taki ya da daha doğru bir ifadeyle Güney Kürdistan'daki PKK üslerine TSK defalarca hava operasyonu düzenlemesine rağmen istediği sonucu alamadı. 2008 Şubatı'nda gerçekleştirdiği kara operasyonu ise fiyaskoyla sonuçlandı ve geri çekilmek zorunda kaldı. Türk askerinin resmi olarak Barzani ve Talabani'nin kontrolü altındaki topraklara defalarca girmesine rağmen sonuç alamaması, Kürt Yönetimi ile ilişkilerin tekrar gerilmesine, ABD'nin de AKP'yi askeri yönetime alternatif arayışlara zorlamasına yol açtı.

5 Kasım görüşmesinin ayrıntılarını bilmiyoruz fakat, "demokratik açılım" planının daha o zamandan, PKK'nin askeri olarak ezilememesi durumunda uygulanacak B planı olarak ABD tarafından gündeme getirilmiş olabileceğini de düşünmek gerekiyor. 5 Kasım anlaşmasını onaylayan ve

o zamandan beri özellikle Kürt sorunu konusunda AKP'ye sesini çıkarmayan TSK'nın, daha sonra bildik tarzına aykırı özellikler barındıran “demokratik açılım” gündeme geldiğinde dahi bu onayı sürdürmesi ve burjuvazinin iç savaşının diğer başlıklarında dahi ricat politikası izleyerek, savaşın sivri ucu olma rolünü Batıcı-laik kanadın kontrolü altındaki yargı organlarına devretmesi de bununla açıklanabilir. Özetle TSK, bir aşamada solda bazılarının sandığı gibi AKP'ye değil, ABD'ye sadakati dolayısıyla birçok konuda sessiz kalmayı seçmek zorunda kalmıştır.

Buraya kadar özetlediğimiz gelişmelerin, AKP'nin burjuvazinin Kürt sorunu karşısındaki klasik imha ve inkâr politikasının imha boyutunu sadakatle sürdürmeye çalıştığını kanıtladığı ortada. Fakat bu çabanın başarısızlıkla sonuçlandığı da ortada. Bu durumda yeni bir taktik denemek zorunda olan hükümetin “demokratik açılımı” gündeme getirmesinin demokratlığından ziyade açılımcılığından kaynaklandığını anlamak gerekiyor. AKP'nin açılımcılığını esas sergilediği alan başından beri dış politika oldu. Kendisini Batıcı-laik burjuvazinin hışmından koruyabilmek için onu memnun edecek şeyler de yapmak zorundaydı. Ayrıca esas temsil ettiği İslamcı burjuvazinin de bu alandaki beklentileri özünde farklı değildi. Bu yüzden AKP Avrupa Birliği'ne giriş çabasını proaktif bir şekilde hayata geçirmeye çalıştı. İslamcı niteliği pek çok defa ayağına dolanmasına rağmen ABD emperyalizmi ile stratejik müttefiklik ilişkisinin bozulmasını engellemek için büyük bir çaba harcadı. Fakat Türkiye burjuvazisinin bu ilişkiyi korumaya olan hayati ihtiyacını basitçe emperyalizm uşaklığıyla açıklamak yanlış olur. Bu, AKP'nin dış politika uzmanlarının çok sevdiği deyimle *win-win*, yani “kazan-kazan” politikasıdır. Yani Türkiye'nin ABD'nin Avrasya'daki hegemonya mücadelesine aktif bir biçimde müdahil olarak bölgesel güç haline gelme isteği. AKP'nin başından beri bütün dış politikası, bu çabanın önündeki engelleri temizleyecek adımları atmak, dolayısıyla da daha önceki hükümetlerin başaramadıklarını başarmak üzerine kurulu oldu.

Kürt sorunu bu engellerin başında geliyor. Bu konuda AKP, Turgut Özal'ın Körfez Savaşı sonrasında gündeme getirdiği İkinci Cumhuriyet yönelişini benimsedi. Bu yöneliş özetle, Türkiye devletinin, kendi başına ayakta durması olanaklı görünmeyen Kuzey Irak Kürt Yönetimi'nin hamisi olma rolünü içeriyor. Orijinal Misak-ı Milli haritasının bir parçası olması dolayısıyla bir zamanların Osmanlı eyaleti Musul ve Kerkük'ü elde etme arzusunu hiçbir zaman bilinçaltından silmemiş olan burjuvazi için

bu tür bir plan son derece mantıklı. Çünkü bu bölgenin petrol ve doğalgaz kaynakları ağızlarını sulandırıyor. Irak savaşı sona erdiğinden beri Türk şirketleri bölgenin altyapısına yatırımlarda birbirleriyle yarışıyor ve büyük kârlar elde ediyorlar. TSK'nın holdingi OYAK'a da bu yağmadan büyük bir pay düşüyor.

Böyle tatlı bir ekonomik membaı güvenceye almayı elbette istiyorlar. Fakat bu yönelişin başarıya ulaşmasının getirileri ekonomik alanla da sınırlı olmayacak. Kürdistan'ın kuzeyindeki, yani Türkiye'deki Kürtler üzerinde de etki sahibi olduğu bilinen Barzani gibi bir önder Türkiye devletinin sadık müttefiki haline getirilirse, belki de kendisinden, PKK'nin devreden çıkarılmasıyla Kürtlere uslu durmayı öğretmesi istenecek.

Bu politikayı gerçekçi kılan gelişmelerin başında, ABD'nin Irak'tan muharip birliklerini çekmek zorunda olması geliyor. Taliban yenilmek bir yana daha da güçlendiği için Obama yönetimi işbaşına geldiği günden bu yana savaşı Afganistan ve Pakistan'a çekme politikası izliyor. Aynı anda Irak'ta da çok sayıda muharip asker bulundurmak ve kayıp vermek, hem ekonomik hem de siyasi yönden büyük bir yük oluşturuyor. Fakat Irak'ta siyasi istikrar hiçbir biçimde sağlanabilmiş değil. İran'ın Şiiler üzerindeki etkisi biliniyor. Sünni Araplar zaten bugün için ABD ile en büyük çelişkiyi yaşayan grubu oluşturuyorlar. Bütün Araplar da Kuzey Irak üzerinde tekrar hâkimiyet sağlamak için fırsat kolluyorlar.

Kökleri eskiye dayanan bu çelişkiler dolayısıyla ABD Kuzey Irak Kürtlerinin hamisi rolüne soyunmasını Türkiye'den 1991'deki Körfez Savaşı'ndan bu yana istiyor. Bugün hayata geçirilmesi için şartlar çok daha elverişliyken en büyük engeli Kürt hareketi, en başta da PKK oluşturuyor.

Dolayısıyla açılım politikası AKP'nin birden bire Kürt sorununu demokratik yöntemlerle çözmekten başka bir seçenek olmadığını farkına varmasından kaynaklanmadı. Türkiye'yi ABD'nin sürekli savaşına adapte ederken bunun önünde ciddi bir engel oluşturan Kürt hareketini devreden çıkarmak üzerine kurgulandı. Amaç, Türkiye'nin bir yandan Kuzey Irak Kürtlerini himayesi altına alması, diğer yandan da Türkiye'deki Kürt isyanının söndürülmesiydi. Bu yüzden DİP Girişimi ortaya atıldığı andan itibaren bu girişime "Musul-Kerkük açılımı" adını taktı.

Böyle kapsamlı bir planı hayata geçirmenin kolay olmayacağı ortadaydı. O yüzden AKP daha baştan itibaren açılımın bir anda yapılıp bitirilecek bir iş olmadığını vurguluyor, yıllara yayılacak bir değişim sürecinden söz ediyordu. Değişimden kastının, bugünkü anayasa değişiklikleri

için de söz konusu olduğu gibi bir dizi göstermelik yasal düzenlemeden, Kürtlere kısımlı düzeyinde bir takım haklar bahşetmekten ibaret olacağı o zaman da anlaşılıyordu. Fakat Kürt hareketini bitirmeye dönük operasyonlar da bununla el ele devam edecekti. Açılımlın ortaya atıldığı günlerde çeşitli şehirlerde DTP’lilere yönelik operasyonlar yapılıyordu, KESK yöneticileri yardım ve yataklık suçlamasıyla tutuklanıyordu. Ayrıca üç PKK yöneticisi Murat Karayılan, Zübeyir Aydar ve Rıza Altun’un ABD tarafından “uyuşturucu kaçakçısı” ilan edilmesi, Avrupa ülkelerinde yapılan baskınlar ve tutuklamalar, uluslararası bir operasyonun söz konusu olduğunu gösteriyordu.

Açılımlın Kürt hareketini bitirmeye yönelik bir operasyon olduğuna işaret eden bu gelişmeler yaşanırken, Öcalan’ın PKK’li barış gruplarının Türkiye’ye gelmesi için çağrıda bulunması üzerine Habur olayı yaşandı. 19 Ekim’de Kandil ve Mahmur’dan gelen gruplar Habur sınır kapısından giriş yaparak Türkiye’ye girdiler. 34 kişilik grup, sınırda savcı karşısına çıkarıldıklarında “aktif pişmanlık” yarasından faydalanmayı reddettileri halde, 29’u mahkemeye dahi çıkarılmaksızın, kalanlar ise tutuksuz yargılanmak üzere derhal serbest bırakıldı. Kürt hareketi bu gelişmeyi, Türkiye’nin Öcalan’ın çağrısına kulak vermek zorunda kalması olarak yorumladı. Kürt halkı gelenleri büyük bir coşkuyla karşıladı. Geçtikleri Kürt illerinde kitlesel gösteriler yapıldı.

Oysa hükümetin tavrı (ve TSK’nın tepkisizliği), Kürt hareketinin ve solun bir bölümünün yaydığı kanının aksine Habur’dan girişin, basitçe Öcalan’ın çağrısı üzerine gerçekleşmediğini, devletin planlı bir operasyonunun söz konusu olduğunu gösteriyordu. Grup Habur’dan giriş yaptıktan sonra savcı önündeki sorgularının ayaküstü, göstermelik bir şekilde yapılması, hükümetin bütün bunlar olurken hiçbir telaş belirtisi göstermemesi ilk işaretler oldu. Daha sonra, hükümetin, Başbakan’ın ağzından çıkan birkaç sözcükle Avrupa’dan gelmesi söz konusu olan kolun gelişini durdurabilmesi bu yargıyı doğruladı. Üstelik Kürt hareketi de hem Ahmet Türk’ün hem de Zübeyir Aydar’ın ağzından, devletin bu kararına uyulacağını açıkladı. Böylece, hükümetin bu operasyonu Kürt hareketinin temsilcileriyle el altından görüşerek planladığını gösteren güçlü kanıtlar ortaya çıktı. Operasyonun amacı, PKK kadrolarını dağdan indirmek, önder kadroları ise örneğin İskandinav ülkelerine sürgüne gönderilmeleri gibi bir yöntemle devreden çıkarmaktı. Yani devletin bu cüretkâr “jesti” sonuçta hareketin tasfiyesine hizmet ediyordu. Yine de Kürt hareketi bu adıma olumlu bir

karşılık vermeyi tercih etti.

Fakat hükümet bu girişimin de arkasını getiremedi. PKK'lilerin Kürt halkı tarafından kahramanlar gibi karşılanması devlet ve burjuvazide büyük rahatsızlık yarattı. CHP ve MHP'nin şovenist propagandasının yarattığı basıncın da etkisiyle AKP çark etti ve DTP 2009 Aralık ayında AKP'nin de işin içinde olduğu bir devlet operasyonu ile kapatıldı. Bunun üzerine DTP milletvekillerinin sine-i millete dönebilecekleri, yani Meclis'ten çekilebilecekleri açıklaması geldi. Fakat Öcalan'ın müdahalesi ve Kürt burjuvazisinin basıncıyla bu adımdan vazgeçildi. Devletin baskısı yine devam etti. DTP'nin yerini alan BDP'ye yönelik operasyonlar da hız kesmedi. Aralarında belediye başkanlarının da bulunduğu, tanınmış Kürt simalar tutuklandıkları gibi bir de elleri kelepçeli fotoğraflanarak aşağılandılar. Böylece devletin açılım politikası da iflas etmiş oldu.

Hükümet açılımın iflas ettiğini açıkça kabul etmese de, bu taktiği şu an için geri çektiği ortada. Kılıçdaroğlu'nun CHP'nin başına geçmesiyle seçimlerden bir CHP-MHP koalisyonunun çıkması ihtimali dolayısıyla, milliyetçiliğin etkisi altındaki seçmenin desteğini önemseydiği için özellikle dikkatli davranıyor. Yine de Kürt sorunu seçimlere kadar AKP'yi köşeye sıkıştırabilecek faktörler arasında yer alıyor.

Kürt hareketinin AKP karşısındaki tavrı

Bugün kullandığımız anlamıyla Kürt hareketi, PKK'yle birlikte ortaya çıktı. Türkiye solunun içinden çıkarak Kürt mücadelesini başlatan PKK, ilk başlarda, Kürtlerin ayrılmasıyla dört parçayı birleştirerek bağımsız Kürdistan'ı kurmayı hedeflemekle kalmıyor, Stalinist etkiyle çarpıtılmış olsa da, bayrağına devrim ve sosyalizmi de yazıyordu. Örgüt, adının da yansıttığı üzere, Kürt işçilerine ve yoksul köylülüğüne dayanıyordu. Bugün bu toplumsal taban PKK'ye desteğini sürdürse de örgüt 90'lı yıllardan başlayarak adım adım, hem bağımsızlık hem de devrim hedefini terk etti. Sovyetler'in çözülüşünden sonra solun pek çok kesimine giderek daha fazla nüfuz eden liberalizm PKK'yi de etkisi altına aldı. Daha spesifik olarak ise, Özal'ın 90'ların başında İkinci Cumhuriyet açılımına niyetlenmesi, sivil toplumcu ideolojinin de etkisiyle, Kürt hareketinde ve özellikle Abdullah Öcalan'ın kendisinde, Türkiye burjuvazisinin liberal unsurları ile uzlaşma yoluyla Kürt sorunun çözülebileceği beklentisinin ortaya çıkmasına yol açtı. Bu beklenti Kürt burjuvazisi ve aşiretlerinin de Kürt hare-

ketine nüfuz etmesini ve hareket üzerinde belirleyici bir etki kazanmasını olanaklı hale getirdi.

2000’li yıllara gelindiğinde Kürt hareketi anti-emperyalizmi de bir kenara bırakıyordu. 11 Eylül saldırılarından sonra Öcalan, Lenin’in emperyalizm tahlillerinin yanlış olduğunu, emperyalizmin medenileştirici bir misyonunun olduğunu ve ABD’nin Ortadoğu’ya demokrasi getirebileceğinin kabul edilmesi gerektiğini savunmaya başlayacaktı. Bu çerçevede PKK, ABD’nin 2003’teki Irak saldırısına da ilk başta büyük umutlar bağlayarak, savaşın Kürt sorununun çözümüne dair olanaklar yaratacağı yönünde büyük bir yanılsama içine girdi.

Benzer şekilde Kürt hareketi Avrupa Birliği karşısında da tümüyle hatalı bir perspektifi benimseyerek TÜSİAD’la neredeyse aynı programı savunur hale gelecekti.

Öcalan emperyalizmin de desteğiyle yakalandıktan sonra Kürt hareketi 2000’li yıllarda, Türkiye burjuvazisinin çeşitli unsurlarına el uzatma politikasını sistemli bir biçimde uygulamaya çalıştı. 2002 genel seçimleri öncesi DEHAP ve bir dizi sosyalist örgütün oluşturduğu Emek Barış ve Demokrasi Bloku, örgütsel olarak ve üzerinde ortaklaşılın program bakımından burjuvaziden bağımsız olsa da, Kürt hareketinin sivil toplumcu yönelişi dolayısıyla, Türkiye işçi sınıfı ve Kürt ezilenlerinin beklentilerine tercüman olacak bir seçim kampanyası yürütemedi, Kürt hareketinin, Türk ve Kürt burjuvazisinin neo-liberal, AB’ci çizgisinin renklerini taşıyan yaklaşımı, Blok’ta yer alan sosyalist gruplarının önemli bir bölümünün de sessiz onayıyla, Blok’un baskın rengi durumuna geldi. 2001 ekonomik krizi sonrasına denk gelen bu seçimlerde Blok Türkiye işçi sınıfından en ufak bir rağbet görmediği gibi Kürt kitlelerinden dahi yeterli desteği alamadı. AKP lehine ciddi bir oy kaybı yaşandı. Kürt hareketi bu seçim başarısızlığı ile ilgili daha sonra özeleştiril açıklamalar yapsa da, başarısızlığın altında yatan asıl nedenin burjuva bir programı benimsemesi olduğunu hiçbir zaman açıkça kabul etmedi.

Sivil toplumcu yöneliş AKP iktidara geldikten sonra da Kürt hareketinin politikalarını belirlemeye devam etti. 2002 seçim sonuçları, hem Kürt kitlelerinin hem de Türkiye işçi sınıfının karşısına ayırıcı bir programla çıkılmadığı takdirde AKP’ye oy kaybının kaçınılmaz olduğunu gösterdiği halde, özellikle Avrupa Birliği’ne girmenin Kürt sorununu da çözeceği beklentisi dolayısıyla Kürt hareketi AKP’ye umut bağladı. AKP’ye ulaşmanın bir basamağı olarak, 2004 yerel seçimlerinde, ’93 Konsepti’nin

uygulayıcısı Murat Karayalçın'ın SHP'si ile yapılan Demokratik Güç Birliği ittifakı, Kürt hareketinin 2002'deki hatasının faciaya dönüşmesine yol açtı ve AKP iktidarı altında kapatılan ikinci Kürt partisi DEHAP'ın yerine kurulan DTP, yine ciddi bir oy kaybı yaşadı. Kürt hareketi bu sonuç karşısında yine özeleştiri yaptı fakat, bu özeleştiri de esas sorunun yönelişten kaynaklandığı gerçeğini içermiyordu.

2005'te ise Newroz'da Mersin'de yaşanan bayrak provokasyonu ve Kasım ayında Şemdinli'deki Umut Kitabevi'nin bombalanmasıyla devlet, şovenizmi ve kirli savaşı tırmandırma yönelişine girdiğini gösteriyordu. Buna karşılık aynı yıl, Kürt kitlelerinin mücadeleciliğinde de ciddi bir yükselişin baş göstermesine sahne olacaktı. Bugün yaygın olarak "taş atan çocuklar" adıyla anılan, 14-15 yaşlarındaki Kürt gençleri, bu yeni serhildan dalgasının baş aktörleri konumuna yükseliyordu.

2007 Ekimi'nde PKK'nin gerçekleştirdiği Dağlıca baskını ve 8 askeri kaçırmayı, Türkiye burjuvazisinde infiale yol açtı ve 5 Kasım Bush-Erdoğan görüşmesinin ardından devlet yeni bir tasfiye planını uygulamaya koymaya çalıştı. Bu plan, AKP ile TSK'nın üzerinde uzlaştıkları ve işbirliği yaptıkları tek konunun Kürt hareketini imha etmek olduğunu ortaya çıkardığı halde Kürt hareketi, Taraf gazetesi etrafında toplanan liberallerin de etkisi altında, burjuvazinin iç savaşının esas dinamiklerini yanlış anlayarak, AKP'den olumlu adımlar bekleme politikasını sürdürdü. 2008'deki sınır ötesi operasyonların başarısızlığı sonrası gündeme gelen "demokratik açılıma" da bu doğrultuda tamamen kucak açtı. Kürt hareketinin bu yanlıştan vazgeçmesi için, yüzlerce Kürt gencinin ya da "taş atan çocukların" sokaklardan toplanarak mahkemelere ve cezaevlerine doldurulması, onlarca Kürt siyasetçisinin esir kamplarına götürülür gibi fotoğraflanarak hapse atılması ve ardı arkası kesilmeyen askeri operasyonların yaşanması gerekecekti.

Sonuçta PKK, bu yaz başında yeni bir taktik manevraya girişerek ateşkese son verdi, daha doğrusu kendi deyimiyle "pasif savunma konumundan aktif savunma konumuna" geçti. Haziran ve Temmuz ayları boyunca yalnızca askeri karakollara veya uzaktan kumandalı mayınlarla hareketli askeri hedeflere saldırmakla kalmadı. Asker ve polis lojmanlarına, İstanbul'da bir askeri yolcu servisine, polis karakollarına ve polis noktalarına saldırılar düzenledi. Mardin'de Botaş boru hattına saldırdı. Askeri mühimmat taşıyan bir treni vurdu. Ayrıca, Tokat, Gümüşhane gibi Karadeniz bölgesindeki illerde ve son olarak İskenderun'daki deniz üssü-

ne gerçekleştirdiği saldırılarla Kürt illerinin dışında da savaş gücüne sahip olduğunu göstererek gözdağı verdi.

Kürt hareketinin bütün bir AKP iktidarı dönemi boyunca izlediği politikayla birlikte değerlendirildiğinde, PKK'nin bu son yönelişinin, Türkiye burjuvazisiyle ipleri tamamen koparmaktan ziyade, AKP hükümetine karşı uygulanan bir tür şantaj yöntemi olduğu sonucu çıkarılabilir. 2000'li yıllar boyunca PKK'nin sürekli barış vurgusu yapmasının bir diğer anlamı, Kürt sorununun çözümünde gerilla savaşını sonuç alıcı bir strateji olarak görmediğini itiraf etmesidir. Dolayısıyla saldırılarını arttırdığı dönemlerde dahi esas amacı, silahlı gücünü bir baskı unsuru, devletten taviz koparma aracı olarak kullanmaktır. Referandum dolayısıyla PKK'nin 20 Eylül tarihine kadar yeniden geçici bir ateşkes ilan ederek saldırılarını durdurması ve buna paralel olarak BDP'lilerin, AKP'nin belirli şartları yerine getirmesi halinde, referandumda "evet" oyu çağrısı yapabilecekleri yönündeki açıklamaları bunun son kanıtı oldu.

Kürt sorunu karşısında solun ikilemi: Şovenizm veya politikasızlık

Türkiye solunun ulusalcı, yurtsever veya enternasyonalizmden yeterince nasibini almamış unsurları (örneğin TKP, Halk Cephesi, bugünkü ÖDP, Halkevleri, vs.) Kürt sorunu konusunda tutarlı bir biçimde şovenizmin değirmenine su taşıyorlar. Türkiye işçi sınıfının bilincinden şovenizm zehrini temizlemeye çalışmak yerine, bu zehirden beslenerek ayakta durmaya çaba gösteriyorlar. Bu tür unsurların, tavırlarına gerekçe olarak Kürt hareketinin burjuvaziyle uzlaşma çabalarını, AKP'yi destekler tutumlar almasını bahane olarak öne sürmeleri hiçbir anlam ifade etmiyor. Eğer Kürt hareketinin bu yaklaşımı bir sorunsal, bu sorunun ortadan kalkması için çaba harcamak gerekiyor. Bunun birinci şartının ise Kürt kitlelerinin mücadelesini ve taleplerini sözde değil pratikte sahiplenmek, devletin saldırıları karşısında Kürt hareketini ve Kürt halkını ikirciksiz bir biçimde savunmak olduğu ortada. Bunu yapmadıkları için bu unsurlar şovenizmin etkisinin sürmesine dolaylı katkıda bulunmakla kalmıyor, Kürt halkı ile Türkiye işçi ve emekçileri arasında gerçek bir ittifakın doğması önünde de bir engel olarak yükseliyorlar.

Öte yanda ise solun liberalizmin etkisi altında olan kanadı var. 2005'ten itibaren çeşitli bildiriler aracılığıyla sistemli bir biçimde PKK'ye tek taraflı olarak silah bırakma çağrısı yapan bu kanadın barış demagoji-

si şovenizmlerini gizlemeye yetmiyor. Devlet her saldırdığında en fazla cılız bir ses çıkarabilen, PKK her saldırdığında ise başlarına taş düşmüş-çesine barışı hatırlayan bu unsurların (örneğin Kürt kitlelerinin oylarıyla Meclis'te oturan Ufuk Uras ve destekçileri, Ali Bayramoğlu, Murat Belge, Oral Çalışlar, Ahmet İnsel, Adalet Ağaoğlu, vs.) esas işlevinin PKK'yi devlete teslim olmaya ve ne verilirse ona razı olmaya ikna etmek olduğu ortada. Gerçekte solla da alakası olmayan bu yaklaşım zaman içinde kendisini gerçek özülle, yani arı liberal kimliğiyle Taraf gazetesi etrafında ifade etmeye başladı. Sonunda PKK'yi Ahmet Altan'ın ağzından "iki halkın da düşmanı" ilan etme noktasına vardılar. Bu konu bu sayıda Şiar Rişvanoğlu'nun yazısında ayrıntılı olarak ele alınıyor.

Şovenizmin bu iki türüne alet olmamak ise solun geri kalan unsurlarını Kürt sorunu karşısında hatalı tutum almaktan korumuyor. Kürt hareketiyle ittifaka her daim (SHP ile ittifak yaptığında dahi) olumlu yaklaşan bu unsurların (örneğin SDP, SP, son dönemde geçirdiği değişime kadar EMEP) temel hatası, Kürt halkının mücadelesini ve devletin saldırıları karşısında Kürt hareketini savunmakla, Kürt hareketinin taktik yönelişlerini savunmak arasında bir ayırım yapamamalarından kaynaklanıyor. Gerçekten Marksist bir işçi örgütü, ulusal hareketin her bir taktik yönelişini, neye, kime hizmet ettiğine bakmadan desteklemenin, ezilen ulusu savunmak demek olmadığını, bazı durumlarda aksine o ulusun zararına sonuçlar doğmasına hizmet edebileceğini bilir. Sonuçta Kürt hareketi de siyasi bir harekettir. Dolayısıyla hata yapabilir. Bu hataları destekleme zorunluluğu gibi bir şey asla söz konusu olamaz. Ama daha önemlisi Kürt hareketi, sivil toplumculuğun etkisi altına girdiğinden beri stratejik olarak hatalı bir yöneliş devam ettiriyor. Bu hatalı yöneliş henüz tam bir felaket üretmediyse bu, birincisi Kürt halkının devam eden mücadeleciliğinden, ikincisi ciddi bir askeri gücü elinde tutan PKK'nin, kendisine imhadan başka bir seçenek önermeyen güçlerle uzlaşma aramasının içerdiği çelişkilerden kaynaklanıyor. Burada sorun Kürt hareketinin Kürt sorununun çözümü konusunda devletle uzlaşma zemini aramasından kaynaklanmıyor. Kürt halkının talebi olan adil ve onurlu bir barış söz konusu olacaksa, bunun bir karşılıklı uzlaşmayı da içermesi gerektiği ortada. Fakat sorun, Kürt hareketinin, karşı tarafın yani devletin gerçekte uzlaşma değil tasfiye amacını taşıyan girişimlerine kredi vererek ve bu girişimlerin esas özünü yeterince teşhir etmeyerek Kürt halkının boş beklentilerin etkisinde kalmasına yol açmasından kaynaklanıyor. Son olarak referandum meselesinde yaşanan

bocalama da bunun bir örneğini oluşturuyor.

Dolayısıyla solun, Kürt halkının mücadelesine destek olma konusunda gerçekten samimi olan kesimlerinin, Kürt hareketinin Türkiye solu içerisindeki bir uzantısı gibi değil, Türkiye işçi sınıfının bir temsilcisi gibi davranması gerekiyor. Bu ise ancak, Türkiye burjuvazisinin her iki kanadından da bağımsız, Türkiye işçi sınıfının acil beklentilerine karşılık veren bir programı Kürt halkının talepleriyle birleştirerek, Kürt hareketini bu tür bir program temelinde ittifak yapmaya çağırarak mümkün olabilir. Bu yapılmadığı takdirde Kürt hareketi solun politikasızlıkla malûl bu unsurlarını fazla bir faydası olmayan iyi dostlar olarak görmeye devam ederken, Türkiye burjuvazisinin kendisine bir el uzatmasını beklemeyi sürdürecektir. Kürt sorununda yaşanan açmazın ve kısır döngünün esas açıklaması burada yatıyor.